

משרד החינוך
המוזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח

ארכיון יצחק רבין
The Yitzhak Rabin Center

ירושלים של יצחק רבין

מערך לציון 50 שנה לאיחוד ירושלים

מבוא

השנה נציין 50 שנה לאיחוד ירושלים שאוחדה בתום קרבות שנערכו בשלושת הימים הראשונים של מלחמת ששת הימים רמטכ"ל הניצחון, מפקדו של צבא ההגנה לישראל באותה עת, היה רא"ל יצחק רבין.

חיינו של יצחק רבין שזורים בחייה של ירושלים: בה נולד, עליה הגן כאיש פלמ"ח בתש"ח וכאיש צבא, בה שירת את הציבור הישראלי כח"כ, כשר וכראש ממשלה.

מטרתה של פעילות זו היא לאפשר לתלמידים להתוודע לצמתים מרכזיים ולתקופות שונות בחייו של יצחק רבין הקשורים לירושלים, לדון בהלך הרוח שליווה תקופות אלה (כפי שעולה מזיכרונותיו של יצחק רבין), לבחון את הקשר בין התקופות השונות ולבדוק כיצד הן עיצבו את דרכו ואת יחסו של רבין לירושלים.

למורה:

המערך הינו מודולרי והוא כולל מספר חלקים:

חלק א': פעילות פתיחה: ירושלים שלי? (15-20 דקות)

במהלך חלק זה יבררו התלמידים מהי ירושלים עבורם.

חלק ב': ליבת המערך: ירושלים של יצחק רבין (30-40 דקות)

במהלך חלק זה יעיינו התלמידים בנאומו של יצחק רבין בחגיגות 3000 שנה לירושלים.

הצעות נוספות לפעילות:

- תחנות בחייו של יצחק רבין הקשורות בירושלים (מומלץ לתלמידי כיתות ז-ט)
- עיון בנאומים ומובאות מתוך של דברי רבין בספרות ובעיתונות (מומלץ לתלמידי ט-י"ב)

חלק א': ירושלים שלי

למורה: לפניך שתי חלופות -

- הראשונה מייצגת זווית ראייה אישית, המתאימה יותר לתלמידי חטיבות הביניים.
- השנייה מאופיינת בזווית ראייה מחקרית, המתאימה יותר לתלמידי תיכון.

חלופה א': ברור אישי - "ירושלים שלי".

- המורה יחלק לכל תלמיד/ה את נספח 1 - "הרגע הירושלמי שלי".
- המורה ינחה את התלמידים לחשוב על סיטואציות הקשורות לירושלים שהיו רוצים להיות חלק מהן או לצלמן, באמצעות מצלמת סטילס או באמצעות מצלמת וידאו (המטרה היא לכוון את התלמידים לשתף באירועים היסטוריים או אירועים בעלי משמעות אישית/ רעיונית/ לאומית הקשורים לחיי העיר). במידה והתלמידים מתקשים להעלות רעיונות מומלץ לשתף אותם בשתיים או שלוש דוגמאות מעולמו של המורה.
- המורה יבקש מכל תלמיד/ה לשתף בבחירה שלהם ולהסביר כיצד היא מבטאת את הקשר שלהם לירושלים (קשר רגשי, רעיוני, לאומי וכיוב').

המורה יקיים דיון סביב השאלות הבאות:

1. איזו ירושלים עולה מתוך התמונות בהן בחרתם?
2. במה דומות ובמה שונות זו מזו התמונות שבחרו המשתתפים?
3. אילו 'תמונות' שונות של ירושלים עולות? (לנסות למפות עם המשתתפים את התמונות שנבחרו: היסטוריה, תרבות, דת, נופים ועוד).
4. מה ניתן ללמוד מתוך התמונות שעולות על ירושלים שלנו?
5. כיצד תפיסות אלה של ירושלים מעצבות את ההתייחסות שלנו אליה? (האם היא חשובה לנו, איזה מקום יש לה בחיינו אם בכלל...).

חלופה ב': "ירושלים שלי"

- המורה יכתוב על הלוח את הכותרת "ירושלים שלי"¹ ויחלק את תלמידי הכיתה לחמש קבוצות פעילות.
- כל קבוצה תקבל כרטיסייה עם הנחיות לעבודה קבוצתית (ראה נספח 2). חברי הקבוצה יתבקשו להתייחס לשאלות שבכרטיסיה.
- בתום העבודה הקבוצתית, נציג של כל יציג בפני הכיתה את תוצרי העבודה הקבוצתית.

בתום הפעילות יסכם המורה:

ירושלים - פנים רבות לה. לכל אחד ואחת יש ירושלים משלו. השנה נציין 50 שנה למלחמת ששת הימים ולאיחוד ירושלים. במהלך המלחמה איחד צה"ל, בפיקודו של רא"ל יצחק רבין, את שני חלקיה של העיר. בחלק הבא של השיעור נעמוד על הקשר המורכב ורב השנים שהיה בין ירושלים ליצחק רבין, ובמהלכו נתוודע לתחנות שונות בחייה של החברה ושל מדינת ישראל.

1. פעילות זו מבוססת על שירו של דן אלמגור, "ירושלים שלי".

חלק ב': ירושלים של יצחק רבין

המורה יבחר 6 מתנדבים מתלמידי הכיתה. כל מתנדב יתבקש להקריא בתורו קטע הלקוח מתוך נאום של יצחק רבין בפתחת חגיגות 3000 שנים לירושלים (נספח מס' 3).

לאחר קריאת הקטעים ישאל המורה:

1. מהי ירושלים עבור יצחק רבין?
2. אילו חוויות עיצבו את המשמעות של ירושלים עבורו?
3. מה ניתן ללמוד על יצחק רבין מתוך ההיגדים הללו? (תכונות אופי, חוויות / אירועים אישיים שהשפיעו עליו)
4. אילו מסרים ערכיים עולים מתוך הציטוטים?

למורה: מומלץ לרכז על הלוח את התשובות, בפרט לשאלות 2 ו-4

המורה יסכם חלק זה:

לכל אחד יש את ירושלים שלו, ובכלל זה גם ליצחק רבין - בה נולד, למענה לחם, אותה שיחרר ואיחד ובה פעל כנבחר ציבור. הצמתים בהם הצטלבו חייו עם ירושלים, הם צמתים בעלות חשיבות לחברה ולמדינה ישראלית. היכרות עימם היא היכרות עם הביוגרפיה של החברה והמדינה הישראלית.

תחנות בחייו של יצחק רבין: פעילות מוצעת לכיתות ח' - ט':

- המורה יחלק את הכיתה ל-4 קבוצות פעילות.
- כל קבוצה תתמקד בתחנה בחייו של יצחק רבין שיש לה קשר ישיר לעיר ירושלים באמצעות כתב חידה הכולל שאלות (ראה נספח מס' 4).
- המורה ינחה את התלמידים להתמודד עם כתב החידה על בסיס ידע כללי ושימוש בטלפון הנייד. אם הקבוצה תיתקל בקושי, יפקיד בידה המורה קטע מידע רלוונטי שסייע לה במענה על השאלות (ראה נספח מס' 3)
- בתום העבודה הקבוצתית יציגו נציגי הקבוצות על פי סדר כרונולוגי את התחנות שאותן חקרו.

המורה יסכם את הפעילות:

במהלך חייו ליווה יצחק רבין את העיר ירושלים בנקודות זמן שונות ומגוונות כאשר הוא היה בתפקידים שונים.

המורה ישאל:

כיצד לדעתכם השפיע כל תפקיד שמילא על תפיסתו של רבין את ירושלים ואת תפקידה בחיי האומה הישראלית?

למורה: בתום תשובות התלמידים עומדות בפניך שתי חלופות - לעבור לסיכום המערך או להמשיך לפעילות המשלבת עיון וקריאה בנאומים וציטוטים של יצחק רבין הקשורים / העוסקים בירושלים (פעילות זו מומלצת לתלמידי בתי הספר העל יסודיים).

פעילות המשך

- ניתן ללמוד רבות על יצחק רבין ועל הקשר שלו לעיר ירושלים באמצעות עיון בנאומים שונים שנשא, וכן באמצעות קריאת חלקים מהאוטוביוגרפיה שכתב.
- המורה יבקש מתשעה מתנדבים מקרב תלמידי הכיתה לקרוא קטעים מדברי יצחק רבין (ראה נספח מס' 5).

בתום הקראת הקטעים א'-ה'. יפנה המורה לכיתה את השאלות הבאות:

1. מהם הגורמים לניצחון במלחמת תש"ח?
2. מהן המטרות שהושגו במלחמה זו? מה לא הושג?
3. מהו נדר תש"ח?
4. מה הקשר בין חוויותיו של רבין במלחמת העצמאות לבין הניצחון במלחמת ששת הימים?
5. אילו משמעותות יש לניצחון ולאיחוד העיר ירושלים עבור יצחק רבין?
- 6.
7. בתום הקראת הקטעים ו'-ט' יפנה המורה לכיתה את השאלות הבאות:
8. מדוע חשוב לרבין להזכיר את ירושלים בנאום בטקס חתימת מסמך העקרונות הישראלי-פלסטיני?
9. מדוע לדעתכם חשוב היה לרבין להזכיר במהלך נאומו בקונגרס האמריקאי את משוריני המתכת ממלחמת העצמאות?
10. מהי משמעותם של החיים בירושלים אחרי איחודה?
11. מהו חזונו של רבין ביחס לעיר ירושלים?

המורה יסכם את הפעילות:

לסיכום: יצחק רבין נפגש עם העיר ירושלים בצמתים חשובים במהלך חייו: כילד, כמפקד בפלמ"ח, כרמטכ"ל וראש ממשלה. בספרו "פנקס שירות" כתב רבין את הדברים הבאים:
"נצטרפו הדברים לכדי כך שפרקים מכריעים בחיי קשורים בירושלים: נולדתי בירושלים, נלחמתי בירושלים במלחמת העצמאות, חלמתי בירושלים על מדינה יהודית..."

חודשים אחדים לפני הירצחו, במהלך נאום שנשא ביום ירושלים, 29.5.1995, פרש יצחק רבין את חזונו באשר לעיר ירושלים - העיר למענה נלחם ואיבד עשרות מפיקודיו ומחבריו - היא תהיה עיר השלום וסמל לסובלנות עבור העמים כולם:
"ירושלים היא עיר השלום, שממנה תצא בשורה לכל הדתות, לכל העמים: כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים."

נספח 1

הרגע הירושלמי שלי

הסרט הירושלמי שלי

נספח מס' 2:

כרטיסיות לעבודה קבוצתית "ירושלים שלי"

כרטיסיה מס' 1:

אמר הרוכל ממזכרת משה:

"ירושלים שלי

**היא מחנה יהודה בערב חגים
שבת של "פפיטס", קללות נהגים
שבת של "פפיטס", קללות נהגים
וחומוס של רחמו וריח דגים
כביסה על הכביש ומקלחת מדלי."**

1. מיהו הדובר? כיצד הייתם מאפיינים אותו?

2. מהי ירושלים עבורו? אילו מימדים מודגשים ב"ירושלים שלו"?
למה הכוונה?

3. נסו לברר:

- מה משמעות המושגים "פפיטס" ו"חומוס של רחמו"?
- היכן ממוקמת שכונת מזכרת משה והיכן מחנה יהודה?

4. שתפו את חברי הקבוצה:

מהי ירושלים עבורכם? מה משותף לתשובותיכם?

כרטיסיה מס' 2:

אמר הסנדלר משכונת קטמון:

"ירושלים שלי

**הוא שבע שנים של גשמים בבלוקון
שיכון בלי חנות, אוטובוס בלי חשבון
שיכון בלי חנות, אוטובוס בלי חשבון,
שבת הצגה ראשונה באוריון -
גם קטמון ג' היא בשבילי."**

1. מיהו הדובר? כיצד הייתם מאפיינים אותו?

2. מהי ירושלים עבורו? אילו מימדים מודגשים ב"ירושלים שלו"? למה הכוונה?

3. נסו לברר:

• מה משמעות המושגים "בלוקון" ו"אוריון"?

• היכן ממוקמת שכונת קטמון ומהי קטמון ג'?

4. שתפו את חברי הקבוצה:

מהי ירושלים עבורכם? מה משותף לשובותיכם?

כרטיסייה מס' 3

אמר הבלן ממאה שערים:

ירושלים שלי

היא שטריימל שחור וספרים אפורים

"בת ישראל לא תלך בקצרים"

"בת ישראל לא תלך בקצרים",

היא לחש תפילה לימים אחרים

לא כאן, כי למעלה קורצת היא לי.

1. מיהו הדובר? כיצד הייתם מאפיינים אותו?

2. מהי ירושלים עבורו? אילו מימדים מודגשים ב"ירושלים שלו"?

3. נסו לברר:

• מה משמעות המושגים "שטריימל" ו"בלן"?

• היכן ממוקמת שכונת מאה שערים?

4. שתפו את חברי הקבוצה:

מהי ירושלים עבורכם? מה משותף לתשובותיכם?

כרטיסייה מס' 4

אמר הצעיר שם ליד שער שכס:

ירושלים שלי

היא צלב על חנות, ושוטרים בחצות

אחות שהלשינה ובור עם פצצות

אחות שהלשינה ובור עם פצצות,

מצעד עצמאות, וידיים קפוצות,

"יס סר, ווט דו יו לייק? קבב אור שישליק?"

1. מיהו הדובר? כיצד הייתם מאפיינים אותו?

2. מהי ירושלים עבורו? אילו מימדים מודגשים ב"ירושלים שלו"? עדיין לא ברור למה הכוונה

3. נסו לברר:

- היכן נמצא שער שכס? (שער בחומת ירושלים, מקשר בין העיר העתיקה ובין שכונות מזרח ירושלים שמחוץ לעיר העתיקה, נקרא על שם הדרך היוצאת ממנו לכיוון שכס).

- איזה סיפור מתאר הצעיר?

4. שתפו את חברי הקבוצה: מהי ירושלים עבורכם? מה משותף לתשובותיכם?

כרטיסיה מס' 5:

אמר החייל מאשדות יעקב
ירושלים שלי
הייתי בה פעם בבוקר של שכול
סמטה וצלף בצריח משמאל
סמטה וצלף בצריח משמאל
מאז לא חזרתי פשוט לא יכול
אבנר וגדי שניהם בשבילי –
ירושלים שלי.

1. מיהו הדובר? כיצד הייתם מאפיינים אותו?

2. מהי ירושלים עבורו? אילו מימדים מודגשים ב"ירושלים שלו"?

3. נסו לברר:

• א. איזו מלחמה מתוארת בשיר? (מלחמת ששת הימים)

• ב. איזה סיפור מתאר הצעיר?

4. שתפו את חברי הקבוצה: מהי ירושלים עבורכם?
מה משותף לתשובותיכם?

נספח מס' 3:

קטעים מתוך נאומו של יצחק רבין לציון 3000 שנה לירושלים

1. ירושלים שלי היא ד"ר ואלאך מגרמניה, רופא חולי עם ישראל וירושלים שבנה את בית חולים שערי צדק וקבע את דירתו בחצר בית החולים כדי להיות קרוב לחולים יומם ולילה, בבית החולים שבו נולדתי. אני ירושלמי.
2. ירושלים שלי היא ג'ריקן המים שחולק במשורה לנצורים במלחמת העצמאות והיא גם שני התושבים הדואגים בתורים לחלוקת מנת הלחם, והשמים האפלים בירושלים שפגזי התאורה קרעו את צבעם בשחור.
3. ירושלים שלי היא ההר הגדול. בית הקברות בהר הרצל, קריית הדממה שאוצרת באדמתה את האלפים אשר הלכו ולא חזרו מהן.
4. ירושלים שלי היא הדמעות של הצנחנים בכותל ב-67', והדגל שחזר להתנוסס על שריד המקדש.
5. ירושלים שלי היא הצבעים המשתנים על החומות והריחות של השווקים ומראה פניהם של בני כל העדות וכל הדתות, שלכולם חופש דעה וחופש פולחן בעיר שהקדושה עוטפת כל אבן שלה, כל מילה, כל מבט.
6. ירושלים היא עיר השלום שממנה תצא הבשורה לכל הדתות, לכל העמים: "כי מציון תצא תורה ודבר השם מירושלים"

נספח מס 4:

כתבי חידה תחנות בחייו של יצחק רבין

כתב חידה מס' 1:

היה זה לילה ירושלמי קר...רוזה האחות
ממהרת לבתים ברובע היהודי המותקף כדי לסייע למשפחות.
באותה עת הגיע חייל עם חבריו
לגדוד כדי להגן על הרובע מפני צורריו.
כשנפגשו האחות והחייל,
היה זה ברור שיש כאן מזל -
היא לו נועדה, והוא לה נועד.
שנתיים אחרי כן, יצחק הקטן נולד.

קטע מידע רלוונטי לכתב חידה 1

יצחק רבין נולד בירושלים ב-1 במארכ 1922. נחמיה רוביצוב, אביו של יצחק, שלימים שינה את שם משפחתו לרבין, נולד באוקראינה ועלה לארץ ישראל בשנת 1917. אמו של יצחק, רוזה, נולדה ברוסיה ועלתה לארץ ישראל בשנת 1919.

בשנות ה-20 הייתה ירושלים תחת שלטון המנדט הבריטי ששלט בארץ ישראל מ-1917 ועד קום המדינה ב-1948. בשנים אלה הותקף הרובע היהודי על ידי ארגונים ערביים.

בשנת 1920 הגיעה רוזה לירושלים וסייעה כמקשרת לאנשי הרובע היהודי בזמן ההתקפה. באותה עת הגיע נחמיה, אביו של יצחק, לא"י לאחר ששוחרר מהגדודים העבריים. הגדודים העבריים היו גדודים של חיילים יהודים מגויסים שפעלו במהלך מלחמת העולם הראשונה במסגרת הצבא הבריטי ויועדו להשתתף במלחמה בתורכים ולסייע לצבא הבריטי בכיבוש ארץ ישראל. יוזם רעיון הגדודים העבריים, זאב ז'בוטינסקי, שאף לכך שבבוא היום יהוו הגדודים כוח צבאי עצמאי של היהודים בארץ ישראל. חזונו לא התגשם, וזמן קצר לאחר המלחמה פורקו הגדודים.

נחמיה וחבריו לגדודים העבריים הגיעו לרובע היהודי בירושלים כדי להגן על אנשי הרובע היהודי. נחמיה החייל רוזה האחות נפגשו בירושלים וכעבור שנתיים נולד בנם יצחק בבית החולים שערי צדק שבעיר.

קראו בעיון את כתב החידה ואת קטע המידע המצורף וענו על השאלות הבאות:

1. מיהי רוזה האחות?
2. מיהו הלוחם? מיהם הגדודים שעמם הגיע?
3. מי התקיף את הרובע היהודי בירושלים?
4. מיהו יצחק הקטן? באיזו שנה נולד?

כתב חידה מספר 2:

**אותו ערב גורלי וחגיגי בנובמבר היווה את יריית הפתיחה
הן לתחילתה של מתקפת דמים והן לאירועי ששון ושמחה.
מתקפת הדמים הפכה למערכה בנוסח גולית מול דוד -
את המערכה הזו יזכור קצין הפלמ"ח הצעיר תמיד.
הוא מוצא את עצמו בעין הסערה כאשר הוביל את הקרב
על פריצת העיר הנצורה.
במשך ימים רבים נלחמו אנשי 'הראל' וחירפו את נפשם.
מבוגרים וצעירים, גברים ונערים מצאו שם את מותם.
בסוף הלחימה המכשולים (לרבות המצור) הוסרו והשכונות במערב העיר שוחררו.**

קטע מידע רלוונטי לכתב חידה 2

היהודית היחידה שהייתה נתונה במצור זמן ממושך. המשימה שהוטלה על חטיבת הראל הייתה להבטיח את ה'פרוזדור' לירושלים (דרך מעבר בטוח לשיירות אספקה ומשוריינים שעלו אל העיר). במהלך המלחמה ניהלה החטיבה קרבות מרים על פריצת הדרך לירושלים וקרבות בירושלים עצמה. עשרות מחייליה נהרגו.

בסופה של הלחימה בירושלים הצליחה חטיבת הראל לכבוש את ירושלים העברית (מערב העיר) הר ציון והרובע היהודי בעיר העתיקה נכבשו בידי הירדנים. בתום המלחמה העיר נותרה חצויה לשתים: הצד המזרחי ובו הרובע היהודי והכותל המערבי בידי הירדנים והצד המערבי בידי ישראל. גדר גבול ומעברי גבול הוקמו בלב העיר. הר הצופים, ובו האוניברסיטה ובית הקברות, נשאר מובלעת בשליטת ישראל בתוך העיר המזרחית. ישראל הכריזה על ירושלים כבירתה והעבירה אל ירושלים המערבית את מוסדות השלטון. עם סיום המלחמה נכבש רוב שטחה של ארץ ישראל, כולל חלקים גדולים שעל פי תכנית החלוקה היו אמורים להיות בשליטת ערבית.

המלחמה הסתיימה בניצחוננו של צה"ל, שהדף את צבאות ערב והרחיב את שטח מדינת ישראל מעבר לגבולות שנקבעו בתכנית החלוקה ואושרו בהחלטת האו"ם.

מלחמת העצמאות ידועה גם בשמות מלחמת השחרור או מלחמת הקוממיות. המלחמה החלה מיד לאחר שהתקבלה תוכנית החלוקה של האו"ם ב-29 בנובמבר 1947, והסתיימה רשמית ב-20 ביולי 1949 אף כי הקרבות הסתיימו למעשה כבר בינואר 1949.

ב-29 בנובמבר נערכה באו"ם הצבעה על תכנית החלוקה של ארץ ישראל לשתים מדינות יהודית וערבית - וירושלים הוגדרה כשטח בין לאומי. ההחלטה על תכנית זו התקבלה ברוב של 33 מדינות מול 13 שהתנגדו.

כמו כן הוחלט באותה הצבעה כי המנדט הבריטי בארץ ישראל יסתיים עד אוגוסט 1948.

ערביי ארץ ישראל ומדינות ערב התנגדו להחלטה זו ועקב כך ערביי ארץ ישראל החלו בלחימה מיד לאחר שהתקבלה החלטת עצרת האו"ם כשהם נעזרים בכוחות בלתי סדירים שבאו מבחוץ. מיד עם הכרזת העצמאות ב-14 במאי 1948 הצטרפו מדינות ערב למלחמה עם צבאותיהן הסדירים ופלשו למדינה שזה עתה הוקמה.

עקב פלישת צבאות ערב הסדירים הוחלט על פריסת כוחות הפלמ"ח: **חטיבת הנגב** הוצבה בדרום, **הראל** במרכז וחטיבת **יפתח** בצפון.

יצחק רבין, שהיה באותה עת מפקד חטיבת הראל תיאר את המערכה על ירושלים כאחת המלחמות הקשות ביותר שהיו, שכן ירושלים הייתה העיר

המשך כתב חידה 2

קראו בעיון את כתב החידה ואת קטע המידע המצורף וענו על השאלות הבאות:

1. מהו אותו ערב גורלי?
2. מהו קרב הדמים? מדוע מדובר בקרב גורלי?
3. לאיזה אירוע חשוב נוסף מתקשר קרב זה? זה אמור להיות בקטע?
4. מיהו קצין הפלמ"ח הצעיר?
5. מהי חטיבת הראל? באילו קרבות השתתפה?
6. מה היו תוצאותיו של אותו קרב מר?

כתב חידה מספר 3:

**כעבור תשע עשרה שנה
החלו לנשב בשלישית רוחות מלחמה.
מדינת ישראל הקטנה
מצאה את עצמה בתקופת המתנה.
בתום תקופת המתנה בת שלושה שבועות
שלוותה בחרדה מפני הבאות
פרצה מלחמה בשלוש חזיתות.
תוך שישה ימים נחל צה"ל ניצחון אדיר.
הר הבית בידינו! זעקו הצנחנים בקול חנוק מדמעות
בעודם צועדים בסמטאות העתיקות.
העיר החצויה חוברה לה יחדיו.
קולות השופר נשמעו כחלום נשגב.
העם נשא בגאון את רמטכ"ל הניצחון
שמימש את החלום שאליו התפלל
עם ישראל.**

קטע מידע רלוונטי לכתב חידה 3

הצבאי הוחלט על פתיחת התקפה ישראלית יזומה. ב-5 ביוני 1967 יצאה ישראל במתקפת מנע מפתיעה וזכתה בניצחון מזהיר על צבאות ערב בשישה ימים בלבד. ביומה השלישי של המלחמה פרצו חיילי חטיבת הצנחנים בפיקודו של מוטה גור לעיר העתיקה בירושלים וכבשו אותה. במלחמה זו כבש צה"ל גם את שטחי הגדה המערבית: שכם, חברון, רמאללה ובית לחם. שטחה של המדינה גדל פי שלושה וחצי. הכיבוש של שטחים המאוכלסים באלפי תושבים פלסטינים עתיד להוות בעיה מורכבת ומתמשכת מבחינות רבות צבאית, פוליטית, חברתית ומוסרית ויש לה השפעה רבה על האזור כולו. ב-10 ביוני 1967 נכנסה לתקפה הפסקת האש שנקבעה על ידי האו"ם.

ישראל נחלה ניצחון מזהיר במלחמת ששת הימים והציבור בישראל קיבל את הניצחון בגאווה ובשמחה.

בשנת 1964 מונה יצחק רבין לרמטכ"ל והיה אחראי לבניית כוחו של צה"ל ולהכנתו האסטרטגית למלחמה, שרבים העריכו כי בוא תבוא. ב-15.5.67 ריכזו מדינות ערב השכנות מצרים, סוריה וירדן כוחות צבא גדולים בסמוך לגבולות ישראל. שלושת השבועות הבאים, שזכו לשם 'תקופת המתנה', התאפיינו במתח, בחוסר וודאות ובהתלבטות קשה של הדרג המדיני והצבאי כיצד לנהוג. מצד אחד, השאיפה להימנע ממלחמה שתביא לקורבנות רבים ושסופה אינו ידוע דחפה את ישראל לנקוט באמצעים דיפלומטיים כדי להחזיר את השקט לאזור. כמו כן היה חשש שעצם ההכנות וההיערכות של ישראל למלחמה תסלים עוד יותר את המצב באזור. מצד שני, אי תגובה תתפרש על ידי מדינות ערב כגילוי של חולשה ותגרום לאבדן כושר ההרתעה שלה. צה"ל מצדו גייס את מערך המילואים וערך את כל ההכנות לקראת המלחמה. לאחר דיונים והתייעצויות ארוכות ובלחץ של הדרג

המשך כתב חידה 3

קראו בעיון את כתב החידה ואת קטע המידע המצורף וענו על השאלות הבאות:

1. מדוע נושבות רוחות המלחמה בשלישית? לאיזו מלחמה מתכוונים?
2. מהי תקופת ההמתנה?
3. מתי פורצת המלחמה?
4. באילו חזיתות מתנהלת המלחמה?
5. מהן תוצאותיה של מלחמה זו?
6. מיהו רמטכ"ל הניצחון? איזה חלום התממש לעם ישראל?

כתב חידה מס' 4

**שנים חלפו מאז מלחמת ששת הימים
וביהודה ושומרון מתקוממים התושבים הערבים.
הג'ינג'י המופנם, זה שהיה בנעוריו פלמ"חניק, ולאחר מכן מפקד הצבא,
יושב על כיסא ראש הממשלה
הוא מקבל החלטה, בתמיכתו של הציבור,
לצאת לדרך אמיצה, דרך של פשרה וויתור.
הוא מאמין שאולי כך, יושג פיתרון לסכסוך המסובך
המטרה: להגיע להסכמים יהיו מקובלים על שני העמים.
במהלך המשא ומתן הדגיש ראש הממשלה
כי ירושלים אינה נושא לפשרה,
את ירושלים אין לפצל
עליה להישאר מאוחדת, כבירת ישראל.**

קטע מידע רלוונטי לכתב חידה 4

לא עסק במפורש בעתידה של הרשות, אך הייתה הכרה באש"ף כנציג העם הפלסטיני והקמתה של ישות פלסטינית כצעד בדרך להקמתה של מדינה פלסטינית במסגרת הסדר הקבע של הסכסוך הישראלי פלסטיני.

נושאים כבדי משקל, ובהם שאלת מעמדה של ירושלים, בעיית הפליטים, גורל ההתנחלויות וגבולות הקבע, לא נכללו בהסכם.

שאלת ירושלים היא אחת מסלעי המחלוקת בסכסוך בין הישראלים לפלסטינאים, נוסף על נושא חלוקת השטחים וריבונות פלסטינית. היותה של העיר ירושלים קדושה לשלוש דתות השונות היא גורם כבד משקל. סוגיה נוספת במחלוקת היא שאלת השליטה בהר הבית, ששני הצדדים טוענים לריבונות עליו.

במהלך המשא ומתן על הסכמי השלום הצהיר יצחק רבין בהזדמנויות שונות כי אין לחלק את ירושלים, וכי ירושלים תישאר מאוחדת, כבירתה של מדינת ישראל.

במלחמת ששת הימים נכבשו שטחים נרחבים בגדה המערבית: שטחי יהודה ושומרון הכוללים גם את ירושלים המזרחית, כמו כן נכבש גם חבל עזה. באזורים אלה התגוררו כמיליון וחצי פלסטינאים, בהם פליטים ממלחמת העצמאות שחיים במחנות פליטים משנת 1948 ומשנת 1967 הם תחת שלטון ישראלי.

בשנת 1988 החלה התקוממות מאורגנת הידועה בשם 'האינתיפאדה הראשונה'. מהותה של ההתקוממות היא דרישתם של הפלסטינאים להכירה בזכותם למדינה. בתקופה זו התגבשה ביצחק רבין ההכרה כי יש לפנות לדרך של משא ומתן עם הפלסטינאים. כאשר עולה רבין לשלטון בשנת 1992 הוא מוביל מהלך לקראת חתימת הסכמי אוסלו עם הפלסטינים. על צעד נועז זה, שנותר שנוי במחלוקת עד ימינו, הוא זכה בפרס נובל לשלום יחד עם שמעון פרס ויאסר ערפאת. הסכמי אוסלו הם סדרה של הסכמים שנחתמו בין מדינת ישראל ובין אש"ף (הארגון לשחרור פלסטין), כחלק מתהליך השלום בין ישראל לפלסטינים. השם הרשמי של הסכמים אלה הוא "הסכם העקרונות". מרכיבים בולטים בהסכם זה הוא נסיגה של ישראל מהיישובים הפלסטיניים ביהודה, בשומרון וברצועת עזה, והקמתה של הרשות הפלסטינית. הסכם אוסלו

המשך כתב חידה 4

קראו בעיון את כתב החידה ואת קטע המידע המצורף וענו על השאלות הבאות:

1. כיצד השטחים המוזכרים קשורים למלחמת ששת הימים?
2. מי מתגורר באזורים אלה?
3. איזו החלטה מקבל רבין? מהי הדרך שאליה יוצא?
4. מהי שאלת ירושלים?

נספח מס' 5:

ציטוטים של יצחק רבין

ציטוט א'

"אבדו לנו הרבה בקרבות הללו, אבל כוחנו נתחשל... טובי המפקדים שלנו שילמו בחייהם בעד חיטול של הכוח הזה... גילויים מופלאים של גבורה טבעית ופשוטה... אי הזנחת פצועים והרוגים, הסתערויות... להצלת אלפי יהודים נצורים ולגאולת אדמה מכורה."

(יצחק רבין, פנקס שירות)

ציטוט ב'

"איש לא ויתר על הזכות להיהרג באבטחת הדרך לירושלים. הירדנים נסוגו לבסוף. מדוע? מנצח תמיד הצד שיש לו יותר נשימה ונשמה."

(עיתון מעריב, 13.6.1967)

ציטוט ג'

"במלחמת העצמאות נאלצנו להשאיר את ירושלים המזרחית בידי האויב. מאז פרוץ מלחמת ששת הימים הייתה רוחנו קצרה: לא להחמיץ הפעם הזדמנות היסטורית... הלכתי בסמטאות שהכרתי מתקופת ילדותי. נופי ילדות מעוררים תמיד ריגוש. ככל שהתקרבו אל הכותל המערבי גברה התרגשותי... שנים העזתי לחלום רק בחשאי. עתה, כשחלום זה התגשם תמהיתי: 'כיצד נתגלגלה זכות זו דווקא לידי?' הרגשתי שלשיא מרקיע מזה לא אגיע עוד בחיי."

(יצחק רבין, פנקס שירות)

ציטוט ד'

"היה רגע אחד במלחמת ששת הימים שסימל את הניצחון הגדול: זה הרגע שבו הגיעו ראשוני הצנחנים, בפיקודו של מוטה גור, אל אבני הכותל המערבי, נרגשים מסופת המעמד שכמותו לא היה וגם לא יחזור לעולם. איש לא ביים את הרגע הזה. איש לא תכנן אותו מראש. איש לא הכין אותו ואיש לא התכוון לקראתו, כאילו הייתה זו ההשגחה העליונה שכיוונה את המעמד כולו: הצנחנים הבוכים בקול ובכאב על חבריהם שנפלו בדרך, קולות "יתגדל ויתקדש שמיא רבא" ששמעו אבני הכותל אחרי תשע עשרה שנות דממה, דמעות האבל וקריאות השמחה ושירת התקווה."

ציטוט ה'

אסור שמלחמת תש"ח תעבור עלינו בשנית. לא כך צריך להיכנס למלחמה. באותם ימים נדרתי, כי אם אצא חי מן המלחמה ואמשיך לעסוק בענייני ביטחון, אעשה הכול כדי שלא נחזור ונילחם בצורה כזאת.

ציטוט ו'

מחר אני חוזר לירושלים, בירת מדינת ישראל ולבו של העם היהודי. בצידי הדרך העולה לירושלים מונחים שלדי מתכת מפוחמים, קרים, ואילמים. אלה הם שרידי שיירות הרכב, המזון, התרופות שעלו לירושלים הנצורה במלחמה לפני ארבעים ושש שנים. עבור רבים מאזרחי ישראל זהו סיפור גבורה וחלק מאגדה. עבורי ועבור רעי הלוחמים כל פיסת ברזל קרה בדרך לירושלים היא זיכרון מר. אני זוכר, כאילו היה זה היום, את האנשים הצעירים שהיו בשלדי המתכת האלה. עדיין מהדהדות באזני זעקות הכאב שלהם. עדיין אני רואה בעיני רוחי את הדם האוהל מגופותיהם, ועדיין מלווה אותי דממת המוות, השקט שאחרי. אני זוכר אותם. הייתי מפקדם במלחמה... מחר, בדרך העולה לירושלים, אלפי פרחים יעטפו באהבה את חלקי המשוריינים החלודים, אלה שלא הגיעו אל העיר. מחר אלפי פרחים יחייכו שלום אלינו משלדי המתכת.

(לקראת החתימה על הסכם השלום עם ירדן, הקונגרס האמריקני, 26 ביולי 1994)

ציטוט ז':

באנו היום מירושלים, בירת הנצח של עם ישראל. באנו מארץ מיוסרת, באנו מעם, מבית, ממשפחה, שלא ידעו אפילו שנה אחת, חודש בחייהם שבו לא בכו אמהות על בניהן... באנו לשכך את הכאב ואת הזיכרונות הקשים, להתפלל ולקוות לשלום.

(מתוך נאום רבין בטקס חתימת מסמך העקרונות הישראלי פלסטיני, 13.9.1993).

ציטוט ח':

השכנים לאותו קרב, הקרב על גבעת התחמושת, היו מאז שכנינו לחיים. זו גם מציאות חיינו היום בירושלים. אנו והתושבים הערבים בירושלים חיים וצריכים לחיות זה לצד זה, כולנו יחד, מנסים לבנות בית, לבנות עיר, לבנות ארץ, לבנות עם. אני פונה אל בני כל העמים החיים בירושלים לא לחסום כל מאמץ, לעשות הכול כדי לחיות בשלום, כי זו גזירת הגורל בירושלים, לחיות ביחד. כי אין, ולא יהיו, שתי ירושלים"

(מתוך נאומו של יצחק רבין ביום ירושלים, 29.5.1995).

ציטוט ט':

אנו חלוקים בדעותינו מימין ומשמאל. יש לנו ויכוחים על דרך ועל מטרה. אני מאמין שאין לנו ויכוח בנושא אחד: שלמותה של ירושלים והמשך כינונה וביסוסה כבירתה של מדינת ישראל. אמרתי אתמול ואחזור על כך היום: אין שתי ירושלים. יש רק ירושלים אחת. מבחינתנו, ירושלים אינה נושא לפשרה. ירושלים הייתה שלנו, תהיה שלנו, היא שלנו, וכך תהיה לעולמי-עד. ועם זאת, חובה עליונה מוטלת עלינו כיהודים וכישראלים לחלוק כבוד אמת לבני שתי הדתות שירושלים היא חלק מחייהן ואמונתן, לאפשר חופש פולחן וחופש גישה דתי לכל הבא בשעריה, בכל המקומות הקדושים, לגלות סובלנות, לממש את האמרה: "איש באמונתו יחיה".

(מתוך נאומו של יצחק רבין ביום ירושלים, 29.5.1995).